

Recull de recursos

Gener 2003

5

Consum

Les tendències econòmiques actuals incentiven l'increment de la productivitat i el consum. Això dona lloc a un espiral de *produir per a consumir* i de *consumir per a poder produir més*. Aquest model significa l'origen de molts dels problemes que afecten el medi ambient i de les disfuncions i diferències cada vegada més acusades entre les societats i les persones. No podem menysprear la capacitat que com a consumidors podem tenir per a canviar aquestes tendències.

Us presentem...

Lectures bàsiques

Per començar

Llibres per a infants i joves

Fins als 16 anys

Lectures d'aprofundiment

Per qui vulgui saber-ne més

Materials didàctics

Amb indicació dels nivells educatius

Vídeos, jocs i material multimèdia

Imatges i paraules

Webs

Guia per a navegants

Activitats i visites

Amb indicació dels nivells educatius

Exemples de com posar-s'hi

Mans a la feina!

Altres adreces d'interès

☞ ...Lectures bàsiques

Fullana, P.; Ayuso, S. *Turisme sostenible*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament Medi Ambient, 2001. 157 p. (Monografies de Medi Ambient). Ofereix alternatives al turisme consumista tant per administracions, empreses com turistes.

Guia para el consumo responsable (de ropa). Barcelona: Icaria, 2002. 87 p.

Breu guia publicada dins la campanya "Roba Neta" d'àmbit europeu per a promoure el consum responsable.

Martínez-Orozco, S. *Comercio justo, consumo responsable*. Barcelona: Intermón, 2000. 112 p. (Documentos; 8).

Obra bàsica per entendre l'origen, el desenvolupament i l'estat actual de la problemàtica del comerç just.

Miralles, J.; Massanés, R. *Factor 4. Perspectiva ambiental*. 1998, núm. 13. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, Fundació Terra, 1995-. [Suplement de la Revista *Perspectiva Escolar*].

Recomanacions per fer més eficient l'ús de l'energia sense perdre qualitat de vida.

Opcions: informació per al consum. Barcelona: Centre de Recerca i Informació en Consum, 2002-.

Revista monogràfica on a cada número es presenta un tema tractat amb extensió; de moment: la pasta, els detergents, les neveres, la llet i les joguines.

Paradell, N.; Roca, L. *Ecoturisme. Perspectiva ambiental*. 2002, núm. 26. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, Fundació Terra, 1995-. [Suplement de la Revista *Perspectiva Escolar*].

Sistema de vending de la UAB: consum responsable.

Barcelona: l'Ajuntament, 1999. 1 fitxa. (Fitxes de sostenibilitat; 9).

Un exemple de com les màquines expendedores poden contribuir a un consum més responsable.

☞ ...Llibres per a infants i joves

Capdevila, R.; Capdevila, C. *Les tres bessones marquen un gol*. Barcelona: Icaria, etc., c2002. [40] p.

A partir de 4 anys. Una història per entendre què és l'explotació infantil i què podem fer com a consumidors per intentar combatre-la.

Elkington, J.; Hailes, J. *La guia del jove consumidor verd*. Barcelona: Antoni Bosch, 1990. 95 p.

A partir de 9 anys. Suggestions de bones pràctiques per aplicar en el dia a dia, tant a casa com a l'escola.

Preguntas y respuestas sobre Comercio Justo. Barcelona: Setem, 1999. 32 p. (Documentos; 2).

A partir de 10 anys. 30 preguntes i les seves respostes ens donen una visió que va més enllà del concepte i del què podem fer perquè les relacions comercials siguin més justes.

Sabaté, T.; Culla, T. *Anem al mercat*. 2a ed. Barcelona: Miquel A. Salvatella, 1994. 53 p. (Folklore; 5).

A partir de 3 anys. A través de les imatges podem dialogar amb els més petits i fomentar una compra més sostenible.

☞ ...Lectures d'aprofundiment

Monogràfics

Cantos, E. *El porqué del comercio justo: hacia unas relaciones norte-sur más equitativas*. Barcelona: Icaria, DL 1998. 192 p. (Antrazyt; 123).

Es posa de manifest l'incapacitat dels governs per aconseguir un comerç més equànim i el gran esforç fet per les ONG.

Fraj, E., Martínez, E. *Comportamiento ecológico de los consumidores*. Madrid: ESIC, 2002. 268 p.

Amb una visió més mercantilista i econòmica, es presenta el context social i comercial de l'actualitat ambiental i un estudi de mercat sobre el comportament ecològic dels consumidors.

Globalització, empreses i consum crític. Medi Ambient, Tecnologia i Cultura. 2000, núm. 28. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient, 1991-.

Diversos articles tracten les responsabilitats socials, el consum crític i els límits de la societat de consum.

Hinojosa, L. M. *Comercio justo y derechos sociales: la condicionalidad social en el comercio internacional*. Madrid: Tecnos, c2002. 204 p.

Martínez, Q. *Aprenuem a llegir la publicitat: anàlisi de la tècnica i el llenguatge publicitari*. Vic: Eumo, 1996. 165 p. Anàlisi crítica de la publicitat que permet tenir elements de judici més objectius davant l'allau de missatges publicitaris.

Pujol, R. M. *Educación y consumo: la formación del consumidor en la escuela*. Barcelona: ICE Universitat Barcelona, 1996. 219 p. (Cuadernos de educación; 19). Planteja reflexions sobre l'educació del consumidor i ofereix propostes útils pel dia a dia dels educadors.

Schutter, R. *La moda al desnudo: doce preguntas sobre las condiciones laborales en la confección textil*. Barcelona: Icaria, DL 2000. 181 p. (Milenrama; 10).

Tenint com a eix principal la producció tèxtil, tracta les relacions comercials nord-sud i les condicions laborals en els països en vies de desenvolupament.

Thein, A. *¿Cuánto es bastante?: la sociedad de consumo y el futuro de la Tierra*. Barcelona: Apóstrofe, 1994. 155 p. Anàlisi crítica de l'ús actual dels recursos. Dóna pautes de com "domesticar" el consum.

Weizsäcker, E. U. von, et al. *Factor 4: duplicar el bienestar con la mitad de los recursos naturales: Informe al club de Roma*. Barcelona: Galaxia Gutenberg ... [etc.], c1997. 429 p. Mitjançant cinquanta exemples mostra els beneficis d'introduir criteris ecològics en els processos productius.

Obres de consulta

Anuario de comercio justo 1998-2000 [en línia]. Barcelona : IntermónMaastricht : EFTA, 1998. [Consulta: 14 gener 2002]. Disponible a: <<http://www.e-comerciojusto.org/documentos.html>>.

Brown, L. R., et al. *Signes vitals: les tendències ambientals que configuren el nostre futur*. Barcelona: Mediterrània, 1996-.

☞ ...Materials didàctics

Alsina, C.; Fortuny, J. M. *La matemática del consumidor: taller d'educació del consumidor*. 2a ed. Barcelona: Institut Català del Consum, 2001.

A partir de 12 anys i formació d'adults. Els autors citen un lema que volem exposar tal i com hi figura: "Només amb matemàtiques no es pot ser un bon consumidor. Però sense matemàtiques tampoc".

Franquesa, T., et al. *Hàbitat: guia d'activitats per a l'educació ambiental*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació, 1999. 360 p.

Infants des de 4 anys, joves i adults. Guia pràctica amb 50 activitats de caire lúdic per a l'àmbit educatiu formal i no formal. Les activitats centrades o relacionades amb el consum són la núm. 19 ("Prêt-à-porter"), la núm. 28 ("Un creuer pel Mediterrani") i la núm. 44 ("El rodamóns").

La teva roba i els països del Sud. [Barcelona]: Setem, 1999. 3 vol.

ESO i batxillerat. Unitats didàctiques de la Campanya Roba Neta que tracten quatre temes: el consum, la publicitat, l'explotació laboral al Sud i el comerç just.

L'educació per al consum a l'escola. 2a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 1987. 179 p.

A partir de primària.

Pujol, R. M., et al. *L'educació del consumidor: el paper*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 1995. 103 p. (Dossiers Rosa Sensat; 53).

Educació infantil. Proposta didàctica per definir els conceptes i donar els criteris bàsics per l'educació del consumidor basant-se en el tema del paper.

Pujol, R. M., et al. *L'educació del consumidor: els aliments*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 1994. 100 p. (Dossiers Rosa Sensat; 49).

Educació infantil. Proposta didàctica per definir els conceptes i donar els criteris bàsics per l'educació del consumidor basant-se en el tema dels aliments.

¿Qué nos comemos? [Madrid]: Animación y Promoción del Medio, 1993. 99 p.

Primer cicle d'ESO. Dins el programa educatiu *Cuenta con tu Planeta* es presenta com fer una reflexió sobre els nostres hàbits de consum i la repercussió que tenen sobre el medi ambient i la salut.

Rigola, M., et al. *Guía educativa para el consumo crítico: materiales para una acción educativa sur-norte : efectos sociales y ambientales del consumo*. Barcelona: Sodepaz/Sodepau, etc. c1998. 396 p. ESO i Batxillerat.

Sallarés, A. *Neteja la roba d'injustícies: proposta didàctica per a l'educació en el lleure*. [Barcelona]: Setem, [2001?]. [40] p.

Joves de 12 a 17 anys. Presenta un recull sintètic de jocs i activitats lúdiques que tracten quatre temes: el consum, la publicitat, l'explotació laboral al Sud i el comerç just.

☞ ...Vídeos, jocs i material multimèdia

Comerç just, una nova solidaritat [Enregistrament vídeo]. Barcelona: Setem [etc.], 1996. 1 videocasset [VHS]: 25 min. (Videoteca Setem; 12).

A partir de 8 anys. Exemples de cooperatives de camperols d'arreu del món gràcies al foment del comerç just.

Consu-Familia: cd-rom multimedia de educació del consumidor [cd-rom]. [Zaragoza]: Gobierno de Aragón, c1998. 1 cd-rom.

A partir de 12 anys. Activitats educatives que introdueixen de forma amena diferents conceptes que poden ajudar-nos a ser consumidors responsables i coneixedors dels nostres drets.

El gust de la dignitat: tot allò que s'amaga en una tassa de cafè [Enregistrament vídeo]. Barcelona: Setem [etc.], 1997. 1 videocasset [VHS]: 20 min. (Videoteca Setem; 13).

A partir de 8 anys. Destaquem el testimoni dels productors de cafè.

Qui fa la millor compra [Joc]. Barcelona: l'Ajuntament, 1992. 1 joc de taula.

Primària – cicle mitjà. El tauler simula un mercat. A través de les normes del joc es donen recomanacions i bones pràctiques per fer les compres.

Una responsabilidad de todos: (consumo responsable)

[Enregistrament vídeo]. [Barcelona]: Setem, [199-]. 1 videocasset [VHS]: 20 min. (Videoteca Setem; 15).

A partir de 10 anys. Exposa els grans problemes de la globalització, de les desigualtats nord-sud, l'esgotament de recursos... i explica la nostra responsabilitat com a consumidors.

Viatge pels Colors de la Ciutat [Joc]. [Barcelona?]: Món-3, [199?]. 1 joc de taula.

A partir de 9 anys. Joc de taula per gaudir jugant, participant i fent propostes per viure millor a la ciutat. A més del consum i el comerç just tracta de la participació i la convivència, etc.

☞ ...Webs

www.consumoresponsable.com

Web de referència del consum responsable. Ofereix la possibilitat de descarregar materials i documents.

www.e-comerciojusto.org

Web de la coordinadora estatal de comerç just.

www.omic.bcn.es

Web de l'Oficina Municipal d'Informació al Consumidor des d'on es poden realitzar reclamacions, consultes i tràmits diversos.

www.pangea.org/xarxaconsum

Web on més de 100 entitats (botigues, comitès de solidaritat, cooperatives, etc.) exposen les seves idees, projectes, campanyes, productes, etc. Hi podem trobar material didàctic on destaquem el joc "Judici a la Nike".

www.setem.org

Web on trobem al dia notícies, campanyes, programes de formació i col·laboració,... de comerç just. A més d'una botiga virtual ofereix una exposició itinerant sobre el tema.

☞ ...Activitats i visites

Associació Eco-Concern

Inf. i inscripcions: tel. 93 319 03 51

A/e: : ecoconcern@pangea.org

Web: www.pangea.org/ecoconcern

Per a un públic més especialitzat aquesta entitat ofereix una àmplia i diversa programació d'activitats, entre les quals destaquem les que tracten el consum responsable.

CRIC – Centre de Recerca i Informació en Consum

Inf. i inscripcions: tel. 93 412 75 94 Fax. 93 317 82 42

A/e: cric@pangea.org

A partir de secundària i per a professionals. Ofereixen cursos i xerrades.

"El bon comprador"

La Vola

Inf. i inscripcions: tel. 93 851 51 58 fax. 93 851 50 56

A/e: educadors@lavola.com

Web: www.lavola.com

A partir de 10 anys. Taller de simulació d'una acció quotidiana com anar a comprar i preparar un menú. A través d'aquestes accions es pretén conscienciar els alumnes sobre el consum responsable.

Institut Català del Consum

Inf. i inscripcions: tel. 93 556 60 12

A/e: sancheze@icconsum.org

Web: www.icconsum.org

Per a primària i secundària ofereixen poder participar en el concurs del "Jove Consumidor" (d'àmbit europeu).

Per a diversos públics ofereixen cursos, xerrades, jornades, etc. També hi ha la possibilitat de consultar la biblioteca.

Intermón Oxfam

Inf. i inscripcions: tel. 93 482 07 10 fax. 93 482 07 07

A/e: sedebcneeduca@intermon.org

Web: www.intermonoxfam.org

Per a tots els cicles educatius (3-18 anys) i educació especial. S'ofereixen tot tipus de recursos com una ludoteca, una exposició, tallers, dossiers didàctics i material de suport.

"L'escola al mercat"

Institut Municipal de Mercats de Barcelona

Inf. i inscripcions: tel. 93 413 28 58 fax. 93 413 28 99

Educació primària (cicle mitjà i superior).

S'ofereix una visita al mercat municipal més proper a l'escola amb material de suport per preparar l'activitat.

Món-3

Inf. i inscripcions: tel. 93 402 43 25 Fax. 93 402 90 17

A/e: msirera@eco.ub.es (cal especificar a l'assumpte del correu: *Educació*)

Web: www.ub.es/mon3

A partir de 5 anys i per a tot tipus de públic. Per al món educatiu es poden realitzar tallers, crèdits variables, exposició guiada, etc., i disposar de material multimèdia. Per al públic en general es poden programar xerrades i cursos.

☞ ... Exemples de com posar-s'hi

Agenda 21 Escolar

Iniciativa conjunta de la Comissió de Sostenibilitat i Ecologia Urbana i de l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona. Durant el curs 2002-2003 participen en el programa 96 escoles. La *Guia per fer l'Agenda 21 Escolar* explica en què consisteix el projecte i dóna orientacions per al seu desenvolupament fase per fase.

Dos projectes se centren en el consum ("Comerç just, consum responsable" i "Educar consumidors").

A la web www.bcn.es/agenda21/A21_ESCOLAR.htm trobareu informació sobre el programa i un resum de tots els projectes del curs passat.

Més informació al Centre de Recursos Barcelona Sostenible.

Comín, P.; Font, B. *Consumo responsable: preguntas con respuestas*. Barcelona: Icaria, 1999. 190 p. (Milenrama; 8). Pràctic i senzill manual de consells i solucions per a tots aquells que volen portar a la pràctica actuacions per al consum responsable a través de la forma de vestir-se, d'alimentar-se, de comprar ... en definitiva, la manera de viure.

Guia de bones pràctiques ambientals per a les empreses de comerç. Barcelona: l'Ajuntament. Comissió de Serveis Urbans i Manteniment, 2001. 142 p.

Manual per a introduir pràctiques ambientalment correctes en el món del comerç. Es vol donar especial rellevància a l'ampli i entenedor ventall de temes tractats.

☞ ... Altres adreces d'interès

Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE)

C. Sabino de Arana, 24. 08028 Barcelona. Tel. 93 409 11 22

Fax. 93 409 11 23

A/e: ccpae@ccpae.org

Web: <http://www.ccpae.org>

Organisme únic de control i certificació ecològica de tots els productes alimentaris d'origen animal i vegetal, transformats o no, obtinguts a Catalunya.

Germinal

Cooperativa de consumo de productos eco-biológicos

C. Rosend Arús, 47. 08014 Barcelona. Tel. 93 296 69 59

A/e: germinal@retemail.es

Web: <http://ww2.grn.es/martinf/Germinalold.html>

La seva línia ideològica parteix del producte biològic i ecològic que es projecta com un canvi radical del consum i de les relacions amb la societat i el medi ambient i propicia la formació d'un nou tipus de consumidor/a més conscient i responsable.

Recull realitzat per:

Ajuntament de Barcelona

Carrer Nil Fabra, 20 baixos

08012 Barcelona

Tel. **93 237 47 43**

Fax. **93 237 08 94**

A/e: recursos@mail.bcn.es

Web: www.bcn.es/mediambient

Horari:

De dilluns a divendres de 9.30 a 14 h. – 16.30 a 20 h.

Dissabtes d'11 h. a 13.30 h.

En conveni amb:

Carrer Aragó, 281, 1r 1^a

08009 Barcelona

Tel.: 93 488 29 79

Fax: 93 487 32 83

A/e: scea@pangea.org

Web: www.pangea.org/scea